

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
118-0-Рев-07-000 920
Бања Лука, 10.7. 2009. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Петра Бајића, као предсједника вијећа, Драгослава Лукића и Јанка Нинића, као чланова вијећа, у правној ствари тужиоца ПП са п.о. Ж. из Б., кога заступа директор и законски заступник Ж. Р., а њега заступа пуномоћник В. Х. адвокат, из Г.-Ц., против тужених Предузећа за производњу и промет С. П. д.о.о. Б. Л., Ул..., кога заступа директор и законски заступник др. Р. Л., дипломирани ветеринар, а њега заступа пуномоћник М. И. Т. Адвокат из Д., Ул... и ПИК А.Д. Ш. кога заступа директор и законски заступник С. Е. дипломирани инжењер, а њега заступа пуномоћник Г. Б. адвокат из Ш., Ул..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца против пресуде Окружног суда у Добоју број 013-0-Пж-07-000 006 од 20.6.2007. године, у сједници вијећа одржаној 10.7.2009. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Добоју број Пс-13/02 од 27.10.2006. године одбијен је тужилац ПП са п.о. Ж. из Б. (у даљем тексту: тужилац) у цјелини с тужбеним захтјевом према првотуженом Предузећу за производњу и промет С. П. Д.О.О. Б. Л. (у даљем тексту: првотужени) којим је тражио накнаду штете по основу мањка протеина у испорученој храни и разлике у цијени за испоручену храну у износу од 3.742,79 КМ, по основу штете на матичном јату у износу од 1.162,48 КМ, по основу смањене производње јаја у износу од 54.855,50 КМ, по основу штете везано за капацитете тужиоца (неискоришћеност капацитета) у износу од 1.467,51 КМ и по основу повећања утрошка хране у износу од 2.276,52 КМ, све са законском затезном каматом ближе назначеном у тој пресуди; тужилац је одбијен с тужбеним захтјевом и према друготуженом ПИК А.Д. Ш. (у даљем тексту: друготужени) за накнаду штете по основу мањка протеина у испорученој храни и разлике у цијени за испоручену храну у износу од 4.983,36 КМ, по основу штете на матичном јату у износу од 1.259,36 КМ, по основу смањене производње јаја у износу од 59.426,44 КМ, по основу штете везано за капацитет тужиоца (неискоришћеност капацитета) у износу од 1.589,80 КМ и по основу повећања утрошка хране у износу од 2.466,23 КМ, све са законском затезном каматом ближе назначеном у првостепеној пресуди; одбијен је захтјев тужиоца да му тужени солидарно накнаде парничне трошкове; обавезан је тужилац да накнади првотуженом трошкове парничног поступка у износу од 20.525,00 КМ у року од 30 дана који

почиње да тече првог дана послје доношења пресуде, под пријетњом извршења.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Добоју број 013-0-Пж-07-000 006 од 20.6.2007. године одбијена је жалба тужиоца као неоснована и потврђена првостепена пресуда. Захтјев првотуженог да му тужилац накнади трошкове поступка у износу од 1.300,00 КМ на име одговора на жалбу, одбијен је као неоснован.

Тужилац је изјавио ревизију против другостепене пресуде из свих разлога прописаних одредбом члана 240. Закона о парничном поступку с приједлогом да се обје нижестепене пресуде преиначе тако што би тужбени захтјев био усвојен у цјелини према оба тужена или да се укину и предмет врати првостепеном суду на понован поступак.

Првотужени је у одговору на ревизију предложио да се тужиочева ревизија одбије.

Друготужени није доставио одговор на ревизију.

Тужбом се тражи накнада штете по врстама и у износима ближе назначеним у изреци првостепене пресуде.

Привредна дјелатност тужиоца, односно његовог директора и законског заступника је још од 1982. године перадарска производња у којој, како тврди „посједује велико искуство“. Од фирме К. О. из К. набавио је 29. септембра 1994. године јато кока носила сорте „Isa Brown“ и то 3546 комада старих 19 недјеља, које су истог дана уселјене у његову фарму. Храну за кокоши набављао је од тужених. Почев од 05. новембра 1994. године код кокошију је примјећен канибализам, појава још неких болести, повећање смртности у јату и пад производње конзумних јаја, због чега је тужилац претрпио штету. Санирање стања у јату започело је, како тврди директор тужиоца, тек од 30. децембра 1994. године, када је од фирме Д.Д. М. Ф.С.Т. из М., у тадашњој СРЈ почео да набавља храну за кокоши. Директор тужиоца је сматрао да су за штету одговорни тужени, који су му испоручивали неквалитетну храну за кокоши. Послије извршених вјештачења, а посебно налаза и мишљења вјештака финансијске струке К. Н., дипломираног економисте, тужилац је прецизирао свој тужбени захтјев према оба тужена на начин ближе наведен у изреци првостепене пресуде.

Првостепени суд је провео поступак у току кога је извршио увид у документацију, прибављену од парничних странака, саслушао свједоке које су предложиле странке, те провео потребна вјештачења. Анализом и оцјеном проведених доказа, тај суд је закључио да тужилац није доказао чињеницу од суштинског значаја за одлучивање у овом спору -да је штета на његовом јату кока носила као и у виду смањене производње јаја, проузрокована кокошијом храном коју су му испоручивали тужени, па је из тих разлога одбио његов тужбени захтјев као неоснован. Посебан значај суд је дао налазу и мишљењу ...факултета у С. – Завода..., који је израдио и потписао проф. др. А. Г.

Чињенична утврђења и правна схватања првостепеног суда прихватио је и другостепени суд.

Нижестепене пресуде су правилне.

Ревизија није основана.

Чланом 154. став 1. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78 до 57/89 и „Службени гласник РС“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, у даљем тексту: ЗОО) прописано је да је оно лице које другом проузрокује штету, дужно и да је накнади, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице. Услови за утврђивање права на накнаду штете оштећеном лицу су постојање штетне радње, штетне последице, узрочна веза између штетне радње и штетне последице и кривица штетника. Потребно је, по правилу, да се утврди постојање свих ових услова, да би захтјев за накнаду штете био основан. У овој парници није доказано постојање узрочне везе у том смислу да је храна коју су тужени испоручивали тужиоцу проузроковала, због својих специфичних својстава, штету у односу на дјелатност тужиоца у узгоју перади и производњи конзумних јаја, што произилази из утврђеног чињеничног стања. Нису, према томе, ни по оцјени овог суда, били испуњени услови из члана 154. став 1. у вези са чланом 155. ЗОО да се тужиоцу на терет тужених досуди накнада штете коју је захтијевао у овој парници.

Неосновани су ревизиони наводи којима се тврди да другостепени суд није правилно примјенио одредбе члана 209. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 58/03, 85/03, и 74/05 – у даљем тексту: ЗПП) због тога што је пропустио да отклони „очиту апсолутно битну повреду парничног поступка из члана 209. ЗПП-а коју је починио првостепени суд а односи се на правилну примјену одредаба члана 153. а у вези са чланом 357. точка 5. ЗПП-а које се односе на правилност вјештачења у овој правној ствари.“ Чланом 153. ЗПП прописано је: да ће вјештак бити изузет из истих разлога из којих може бити изузет судија, али да се изузетно за вјештака може узети и лице које је раније било саслушано као свједок (став 1.); да је странка дужна да поднесе захтјев за изузеће вјештака чим сазна да постоји разлог за изузеће, а најдоцније прије почетка извођења доказа вјештачењем (став 2.); ако је странка сазнала за разлог изузећа после извршеног вјештачења и приговара вјештачењу из тог разлога, суд ће поступити као да је захтјев за изузеће стављен прије извршеног вјештачења (став 6.).

Пуномоћник заступника тужиоца је, према подацима записника првостепеног суда од 13. априла 2006. године (осма страна, на самом крају) и од 20. априла 2006. године, још на тим рочиштима сазнао да се предлаже учешће професора Гагића у вјештачењу, чему није приговарао. Поред тога, дана 01. јуна 2006. године примио је рјешење првостепеног суда број Пс-13/02 од 30.5.2006. године по коме ће се „у овој правној ствари“ провести „вјештачење... које ће се обавити на ... факултету у С., Одељек за перадарство под стручним водством професора доктора А. Г. Налаз и мишљење достављени су првостепеном суду на дан 16. јуна 2006. године. Тај дан је „почетак извођења доказа вјештачењем“ у смислу члана 153. став 1. ЗПП. Тужилац је преко свог пуномоћника тек на рочишту од 27. јула 2006. године, приликом испитивања професора Г. први пут

истакао приједлог за његово изузеће (странице 7 до 9. записника од 27. јула 2006. године), дакле, послије почетка извођења доказа вјештачењем у смислу наведене законске одредбе. Он је додуше тврдио да је накнадно дошао до одлуке Уреда... БиХ у С. о именовану радне групе, односно подгрупе, што би, како он сматра, могло утицати на објективност вјештачења професора Г. Ако се и пође од претпоставке да је то тачно, правилно је, и по оцјени овог суда, схватање да околности, да су професор Г. и директор провотуженог Р. Л. колеге по струци, да су одлуком Уреда... БиХ у С. именовани у „радну скупину за спрјечавање појаве високо патогене птичије грипе у Босни и Херцеговини“ односно у „радну подскупину за процјену штете настале појавом птичије грипе у Европи“, саме за себе, не доводе у сумњу непристрасност вјештачења у смислу члана 153. став 1. у вези са чланом 357. тачка 5. ЗПП. На рочишту од 27. јула 2006. године професор Г. је објаснио да зна „представнике обију странака у спору, како тужитеље, тако и тужене, но то није утицало на писање налаза“, нити је желио да контактира „ни са једним ни са другим“. Нема разлога да се сумња у истинитост ових навода. Нижестепени судови су према томе правилно одбили захтјев пуномоћника заступника тужиоца за изузеће професора Гагића од вјештачења у овом спору, у складу са законским одредбама на које је напријед указано.

Тужилац као ревидент сматра да је у овом поступку требало примијенити одредбе чланова 12, 18, 478, 479, 482, 488, 154, 155. и 277. ЗОО. Чланом 12. ЗОО прописано је начело савјесности и поштења а чланом 18. истог закона – обавеза страна да у правном промету поступају са пажњом доброг домаћина, односно у овом случају – доброг привредника. Из анализе и оцјене проведених доказа које је извршио првостепени суд, не произилази да тужени нису поштовали начело савјесности и поштења, односно да нису поступали пажњом доброг привредника. У члану 478. ЗОО говори се о материјалним недостацима за које продавац одговара, а у члану 479. истог закона – кад такви недостаци постоје. Из доказа које су нижестепени судови прихватили као релевантне за пресуђење у овом спору, не произилази да је храна за кокоши испоручена тужиоцу, садржавала било какве материјалне недостатке, па ни скривене, у смислу члана 482. ЗОО, него да је штета коју је претрпио тужилац, посљедица његових пропуста у раду, о чему су дата веома исцрпна објашњења у налазу и мишљењу ... факултета С., Завода... Члан 488. ЗОО прописује права купца која му припадају ако је уредно обавијестио продавца о недостатку. Пошто постојање недостатака на храни тужених, испорученој тужиоцу, није утврђено, за ову законску одредбу важи све оно што је речено за чланове 478, 479. и 482. ЗОО. О законској затезној камати из члана 277. ЗОО могло је бити ријечи само под претпоставком да су тужени доиста проузроковали штету тужиоцу, што овдје није случај.

За пресуђење у овом спору нису, према томе, релевантне одредбе чланова 12, 18, 478, 479, 482. и 277. ЗОО, на које се је позвао ревидент. Већ раније указано на то да нису били испуњени услови из одредаба чланова 154. и 155. истог закона да суд тужиоцу досуди накнада штете.

Правна схватања, заузета у ранијој првостепеној пресуди број Пс-3/96 од 11.4.2001. године, заснована поред осталог на налазима вјештака Д. О., Т. П. и на суперанализи ... факултета у Б., нису везивала првостепени суд у том смислу

да их се придржава у даљем поступку. У ранијем другостепеном рјешењу број Пж-3/02 од 18.1.2002. године указано је на недостатке ових налаза и мишљења, које је требало у наставку парнице отклонити. Наводи ревидента да се првостепени суд није придржавао упута из ранијег рјешења другостепеног суда нису аргументовани, нити произилазе из стања у списима.

Неприхватљиви су ревизиони наводи да је првостепени суд неправилно примјенио одредбе члана 149. став 2. и 4. ЗПП. Према ставу 4. поменутог члана, сложенија вјештачења ће се повјерити првенствено стручним установама као што су болнице, хемијски лабораторији, факултети и слично. Пуномоћник заступника првотуженог се је на рочишту од 13. априла 2006. године изјаснио да вјештачење изврши „ветеринарски факултет или институт из области перадарства“, на шта пуномоћник тужиоца није имао примједби (страна 8, записника о овом рочишту). Рјешењем суда о заказивању наредног рочишта за 20. април 2006. године одлучено је да је „контакт особа на ветеринарском факултету проф. доктор А. Г.“ На рочишту од 20. априла 2006. године пуномоћник тужиоца информисан да је суд успоставио „контакт са професором др. Г. А. са ... факултета у С. који је изразио потребу да прво изврши увид у спис како би се изјаснио о вјештачењу“. Најзад, како је већ наведено, рјешењем првостепеног суда број Пс-13/02 од 30.5.2006. године одређено је вјештачење „на Ветеринарском факултету у С. Одејек... под стручним водством професор доктор А. Г.“ То рјешење достављено је пуномоћнику тужиоца. Налаз и мишљење урађени су у име ... факултета С. – Завода.. Потписао их је професор Г., али су снадбјевени печатом ... факултета у С. Професор Г. је на рочишту од 27. јула 2006. године објаснио да је предмет достављен факултету као институцији, а да га је декан факултета прослиједио њему, као стручњаку за ту област вјештачења (др. Г. је редован професор ... факултета у С. и шеф Завода....). Ако се има у виду све што је речено, произилази да је... факултет у С. – Завод... извршио вјештачење у овом спору, а да је, налаз и мишљење у име ових институција саставио проф. др. А. Г. Није битно што „писмено није потписано од декана“ факултета и што се професор Гагић није изјаснио о својим сарадницима. Он је на рочишту од 20. јула 2007. године изјавио да стоји „иза овог мишљења“, што је сасвим и прихватљиво, с обзиром да се ради о еминентном стручњаку за ову област вјештачења.

Члан 149. став 2. ЗПП („суд може на приједлог странке да одреди више вјештака за различите врсте вјештачења“) очигледно се не односи на овај случај.

Тужилац је у ревизији навео да се перадарством бави од 1982. године и да има сва потребна знања и искуства, као и сву потребну опрему за ову област производње. Од фирме К. О. у К. набавио је 3545 комада кока носиплица, које је продавац уредно вакцинисао. Тужилац се је при томе позвао на исказе свједока С. О., Б. К., свог законског заступника Ж. Р. и на увид у програм извршене имунопрофилактике. У спорном периоду набављао је храну тужених која није имала квалитет и својства декларисана од произвођача. Ово произилази из извјештаја о извршеној лабораторијској анализи сточне хране Научног института за ветеринарство Н. С. од 24.10.1994. године и од 15.12.1994. године, те налаза и мишљења вјештака Д. О. од 11.2.1996. године, Т. П. од 07.5.1996. године и налаза суперанализе ... факултета – Катедре... Б., од 06.5.1996. године. Из писменог налаза ветеринара Б. К. и исказа законског заступника Ж. Р., као и

шталског листа произилази да је испоручена храна узрок пада носивости и појаве канибализма код кокошију. Тужилац је благовремено обавијестио тужене о мањкавости у испорученој храни. Штета је доказана налазом и мишљењем вјештака финансијске струке Н. К. Лоша храна, коју су му испоручивали тужени, узрок је поремећаја у производњи конзумних јаја, појаве болести, повећања утрошка хране, неискоришћености капацитета и више зарачунате вриједности продате хране. Професору Г. се импутира пристрасност према туженима у овом спору и указује на раније вјештачења као правилна. Тим вјештачењима утврђен је мањак протеина, калцијума и фосфора у храни тужених у односу на декларисану вриједност. Усвојеним ставом суда ниподаштавају се хигијенске мјере које је предузео тужилац прије усељења јата у своје просторије и негирају налази Института Др. „В. Б.“ из Б. Л. Све наведено не утврђује ни потврђује Мареккову болест у јату кока носилца, која је по професору Г. узрок њиховог обољења и смртности. Паразитске болести не могу да доведу до оволике смртности кокошију. У налазима института пронађена су јајашца у обдуцираним кокицама, а не и паразити у облику и величини о којима говори професор Г. Прорачуни о простору за узгој, о броју хранилица, броју појилица, потребном хранидбеном простору, утрошку хране и дужини свјетлосног дана које је извршио професор Г., супротни су табелама које је приложио тужилац и показао суду и вјештаку. Професор Г. није прегледао фарму тужиоца него „напамет износи своје показатеље“ о њеној технолошкој опремљености. Ако се из 210 хранилица и 80 аутоматских појилица у тужиочевој фарми одгоји 10.000 конзумних бројлера, да ни један не остане гладан, онда није јасно да се са истим бројем хранилица и појилица не може нахранити 3.545 кокица тежине 1,5 кг. Након стручног савјета др. Д. О., додавањем 12,5 кг. сојине сачме на 100 кг. крвне смјеше тужених, започет је од 10. децембра 1994. године опоравак јата носилца на тужиочевој фарми уз повећање производње конзумних јаја. Произвођач хране је дужан да свака три, односно сваких шест мјесеци добије атест у складу са одредбама Закона о стандардизацији („Службени лист СФРЈ“ број 38/77 и 11/80) који се је у то вријеме примјењивао и у РС. Тужени нису доставили анализе и потврде о квалитету сточне хране, па су на тај начин поступили супротно одредбама чланова 12. и 18. ЗОО. Неумјесно је и неосновано омаложавати рад инспектора Општине Добој и позивати се на правилник о узроковању хране. Није било мјеста примјени одредбе члана 126. ЗПП јер је тужилац доказао своје наводе, односно постојање узрочно посљедичне везе између испоручене хране и настанка штете, као и постојање кривице на страни тужених (квалитет хране утиче са 70% у успјеху или неуспјеху производње).

Овим наводима тужилац добија другостепену пресуду због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, што је у поступку по ревизији искључено (члан 240. став 2. ЗПП). Из тих разлога, наводи ревидента на које је указано у претходном ставу овог образложења, нису могли бити прихваћени као основани. Узгред треба напоменути да су мишљење вјештака проф. др. Т. П. од 07. маја 1996. године дато у име ... факултета у Б. – Катедре..., те вјештака проф. др. З. С. и проф. др. Б. М. од 06. маја 1996. године (резултати суперанализе два узорка сточне хране) у име... факултета у Б. – Катедре..., затим налаз и мишљење вјештака др. Д. О. од 11. фебруара 1996. године у име Научног института за ветеринарство Н. С.– Одељења... од 11. фебруара 1996. године и извјештај о хемијској анализи квалитета сточне хране Научног института за

ветеринарство Н. С. – Завода... од 07. фебруара 1996. године, непотпуни као докази за разјашњење питања релевантних за пресуђење у овом спору. На њихове недостатке указано је у ранијем другостепеном рјешењу број Пж-3/02 од 18.1.2002. године и у налазу и мишљењу ... факултета у С. – Завода... од 15. јуна 2006. године (7. и 8. страна) у вези дописа Министарства... РС – П. инспекције, број 02-330-704/98 од 06. априла 1998. године, упућеног првотуженом. То су додатни разлози због којих се одлука суда није могла засновати на овим налазима и мишљењима. Б. К. саслушан је пред судом као свједок. Он је додуше доставио и писмени текст, који се није могао прихватити као налаз, односно мишљење, релевантни за пресуђење, што је ближе објашњено на странама 10. и 11. првостепене пресуде. Првостепени суд је анализирао и цијенио исказе парничних странака, па и Ж. Р., те закључио да је последице њиховог саслушања остало неразјашњено питање да ли је сточна храна тужених проузроковала штету код тужиоца. Поред тога, потребно је указати да су директор тужиоца, па и свједок С. О. као власник фирме која је продала тужиоцу јато кока носила, заинтересовани за исход овог спора. У допису ... завода Др. В. Б. из Б. Л. број 02-227/94 од 08.11.1994. године садржани су само подаци о томе да су конзумна јаја, која је тужилац произвео и доставио на преглед дана 07. новембра 1994. године хигијенски исправна. С обзиром на исход спора, налази и мишљење вјештака Кузмана Николића нису били ни битни за пресуђење.

Из напријед реченог произилази да нижестепене пресуде немају недостатака на које указује ревидент, односно на које овај суд пази по службеној дужности. Доследно томе, ревизија тужиоца је одбијена као неоснована на основу члана 248. у вези са чланом 241. парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 и 69/09).

Предсједник вијећа
Петар Бајић